

Голові спеціалізованої вченої ради
Волинського національного університету
імені Лесі Українки
доктору філологічних наук, професору
Крисановій Тетяні Анатоліївни

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата філологічних наук, професора,
завідувача кафедри-професора кафедри практики англійської мови
Волинського національного університету імені Лесі Українки

Коляди Еліни Калениківни

на дисертацію **ФЕДІК ЮЛІЇ МИХАЙЛІВНИ**

**«Мультимодальні засоби маніфестації образу політика
(на матеріалі американських масмедійних карикатур)»**,

подану на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 035 «Філологія»

Дисертація Федік Ю. М. виконана в руслі комунікативно-прагматичної та мультимодальної парадигм сучасних лінгвістичних досліджень. У центрі уваги дослідниці політична масмедійна карикатура як лінгво-візуальний феномен, у якому вербальний і образотворчий компоненти утворюють одне візуальне, смислове та функціональне ціле, що забезпечує комплексний, прагматичний вплив на адресата. Значення карикатури як однієї із складових елементів інфографіки зростає в епоху візуалізації інформації. Комплексне дослідження вербальної та невербальної складових карикатури викликає посилений науковий інтерес. З огляду на це, дисертація Федік Юлії Михайлівни, присвячена мультимодальним засобам маніфестації образу політика в американських масмедійних політичних карикатурах, є **актуальною**.

Підтвердженням актуальності дисертації є її відповідність комплексній науково-дослідній темі кафедри прикладної лінгвістики Волинського національного університету імені Лесі Українки «Функціонування мовних

одиниць у когнітивно-дискурсивній парадигмі», затвердженої вченою радою університету (протокол № 9 від 2 березня 2011 року).

У дисертації проаналізовано диференційні ознаки політичного дискурсу і масмедійного середовища; визначено структурно-семантичні ознаки американської політичної масмедійної карикатури; виокремлено функції політичної масмедійної карикатури як частини англомовного масмедійного середовища; сформовано портрети американських політиків на підставі виявлених мультимодальних засобів у проаналізованих політичних масмедійних карикатурах.

Положення, висунуті в дисертації, безперечно містять **наукову новизну**, обумовлену як змістом самого об'єкта дослідження, так і ракурсом його вивчення. Вперше досліджено політичні масмедійні карикатури як мультимодальні комунікативні утворення; розкрито особливості взаємодії вербальних та невербальних складників політичних масмедійних карикатур; виокремлено два типи політичних масмедійних карикатур (невербалізовані та частково вербалізовані); проаналізовано мультимодальні стилістичні засоби маніфестації образу політика в політичних масмедійних карикатурах.

Теоретичне значення дисертації полягає в обґрунтуванні методології комплексного дослідження структурно-семантичних, функційних і стилістичних особливостей англомовних політичних масмедійних карикатур. Її результати є певним внеском у такі галузі германістики, як дискурсологія (аналіз політичного і масмедійного дискурсів), мультимодальна лінгвістика (дослідження вербальних і невербальних складників політичних карикатур), візуальна комунікація (дослідження засобів імпліцитного та експліцитного впливу на свідомість реципієнта), мультимодальна стилістика (уточнення категорійно-поняттєвого апарату). Наукові положення, висновки і результати, які представлено в дисертації, теоретично й емпірично обґрунтовані й достовірні. Вони базуються на використанні загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, таких як контент-аналіз, семіотичний аналіз, дискурс-аналіз, метод графічної композиції, мультимодальний аналіз. Обґрунтованість та достовірність результатів

дослідження підкріплюються вагомим теоретичним підґрунтям (опрацьовано понад 350 джерел) і значним масивом емпіричного матеріалу, яким слугували сучасні американські масмедійні інтернет-ресурси політичного спрямування, що містять політичні масмедійні карикатури (*“The Economist”*, *“Newsweek”*, *“The Week”*, *“Review Journal”*, *“Los Angeles Daily News”*, *“Politico”*, *“The Mercury News”*, *“US News and World Report”*, *“The Denver Post”*, *“Daily Bulletin”*, *“The Press-Enterprise”* та інші).

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що їх можна застосовувати в подальшому дослідженні мультимодальних засобів образотворення в карикатурі. Основні положення дисертації стануть підґрунтям у викладанні мовознавчих курсів, спецкурсів з мультимодалістики, можуть бути використані при написанні бакалаврських і магістерських робіт.

Дисертація достатньо **апробована**. Основні положення й результати дослідження висвітлено у 14 одноосібних публікаціях авторки, з яких 3 надруковані у фахових наукових виданнях України, 1 – у закордонному і ще 10 – в інших наукових виданнях. Загальний обсяг публікацій за темою дисертації – 4,19 друк. арк. Усі публікації відбивають визначені авторкою ідеї, проаналізований матеріал і висновки.

Рецензована робота є самостійним завершеним дослідженням. **Структура роботи** логічно підпорядковується поставленій меті, композиція розділів відповідає послідовності конкретних завдань, що вирішуються. Дисертація складається з анотацій двома мовами, списку публікацій здобувачки за темою дисертації, вступу, трьох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (356 позицій), списку джерел ілюстративного матеріалу (287 позицій) і 4 додатків. Загальний обсяг роботи становить 267 сторінок, обсяг основного тексту – 188 сторінок.

Дисертація Федік Ю. М. за структурою і змістом відповідає встановленим вимогам, не містить текстових запозичень. Поршень

академічної доброчесності не виявлено. Водночас дисертація не позбавлена положень, що можуть слугувати підґрунтям дискусії.

1. Які хронологічні рамки дослідження? Якими джерелами послуговувалася дисертантка для тлумачення поняття “cartoon” (с. 44)?

2. Що є підставою для таких тверджень: 1) «На сучасному етапі з’являються країни, які починають конкурувати з США у світовій гегемонії та основних геополітичних впливах, і така ситуація щороку посилюватиметься» (с. 24); 2) «На нашу думку, зображення, які містять певний сценарій, особливо якщо частина повідомлюваного представлена імпліцитно, здатні глибше проникати у свідомість і здійснювати прихований вплив» (с. 100); 3) «Жанр політичної карикатури є інтегральним у будь-якому масмедійному ресурсі, незалежно від його масштабу /.../» (с. 123); 4) «Одним з найпростіших і водночас ефективних прийомів здійснення впливу на свідомість реципієнта є життєвий досвід» (с. 82)?

3. На с. 64 читаємо: «Першочергова мета політичної масмедійної карикатури – сформувати враження у свідомості реципієнта про політичні реалії суспільства через створення комічного ефекту, щоб висміяти і в такий спосіб вдатися до осудження певних подій, явищ чи персоналій». Про основне призначення політичних карикатур – «критикувати й висміювати через створення комічного ефекту» – дисертантка пише на с. 188. Постає питання: Якщо основною метою політичної карикатури є критика й висміювання, то чому на сатиричну й критичну функції карикатури припадає лише 8% і 6% відповідно (с. 188)? Чим це можна пояснити?

4. Хотілося б уточнити окремі аспекти, що стосуються проведеного аналізу ілюстративного матеріалу. По-перше, розглядаючи рис. 2.93 [357], дисертантка зауважує: «/.../ теледебати порівнюють із цирком, а спікерів – з клоунами, спілкування між якими зведено до примітивної перепалки, яка мало чим нагадує цивілізовану розмову: “Pssssh! – Honk-honk!”» (с. 97). На нашу думку, у цьому випадку навряд чи можна говорити про розмову як таку, оскільки звуконаслідування Pssssh! і Honk-honk! передають не репліки персонажів, а звуки струменя води і гудка відповідно.

По-друге, розкрити смисл карикатури на с.104 (рис. 2.113 [473]) дисертантці допомогло б звернення до інтернет-джерел, наприклад, Linsky, Marty. 2012. Romney and the politics of pandering. URL: <http://surl.li/rkwzh> (дата звернення: 05.03.2024).

По-третє, в описі рис. 3.26 [453] дисертантці потрібно було врахувати напис WAR, який безпосередньо впливає на декодування смислу політичної карикатури (с. 156).

5. У тексті роботи трапляються окремі неточності. Наприклад, на другій сторінці анотації записку віднесено до рис обличчя, індіанські супротивники названі «індійськими» (с. 58), англо-американська війна – «британсько-американською» (с. 65), деталі машини – «запчастинами» (с. 158). На с. 169 прізвище TRUMP написано синім кольором, а HILLARY – червоним, що не відповідає кольорам партій, які представляють Дональд Трамп і Гіллари Клінтон.

Дисертантці також варто звернути увагу на відмінювання прізвищ української дослідниці Ольги Ігорівни Федоренко (с. 51) і голландського лінгвіста Ван Левена (с. 37), написання прізвища італійського письменника Карло Коллоді (с. 73) і назви П'ятої авеню (с. 157).

Висловлені зауваження та міркування жодним чином не впливають на загальне позитивне враження від дисертаційної праці. Вона є актуальною, самостійною, завершеною науковою розвідкою, що вдало вирішує поставлені дослідницькі завдання, має теоретичне та практичне значення, увиразнюється науковою новизною і достовірністю отриманих результатів. Вважаю, що дисертація **«Мультиmodalьні засоби маніфестації образу політика (на матеріалі американських масмедійних карикатур)»** відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44), а її авторка ФЕДІК ЮЛІЯ МИХАЙЛІВНА заслуговує на присудження

ій ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія.

Рецензент:

кандидат філологічних наук, професор,
завідувач кафедри-професор кафедри
практики англійської мови

Волинського національного університету
імені Лесі Українки

Еліна КОЛЯДА

ПІДПИС
ЗАСВІДОЧ.
Вчений секретар університету
« 11 » 03 2014 р.
